

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

LETNO POROČILO VARUHA ŠPORTNIKOVIH PRAVIC ZA LETO 2021

Ljubljana,
april 2022

KAZALO

1	NAGOVOR.....	2
2	O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC.....	8
2.1	ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA.....	8
2.2	DOSTOPNOST VARUHA	8
2.2.1	Kontakt.....	8
2.2.2	Stiki varuha s športniki v letu 2021	9
2.3	FINANCIRANJE VARUHA	10
3	POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH	11
3.1	STATISTIKA.....	11
3.2	VSEBINSKO POROČILO.....	13
3.2.1	Seznanitev in svetovanje.....	14
3.2.2	Pridobivanje in posredovanje informacij	15
3.2.3	Nudjenje pomoči in usmerjanje	15
3.2.4	Posredovanje pri reševanju sporov.....	16
3.2.5	Obravnavo pobud.....	16
3.2.6	Udeležba na prireditvah.....	16
3.3	IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA IN REALIZACIJA PRIPOROČIL IZ LET 2019 IN 2020	16
4	PRIPOROČILA IN SMERNICE	18

KAZALO GRAFOV

Graf 1.....	9
Graf 2.....	9
Graf 3.....	11
Graf 4.....	11
Graf 5.....	12

1 NAGOVOR

Spoštovani,

pred vami je letno poročilo za leto 2022, ki ga kot varuh športnikovih pravic predajam predsedniku Vlade Republike Slovenije, gospodu Janezu Janši. Zakon o športu, ki vzpostavlja zakonsko podlago za delovanje varuha, kot eno izmed temeljnih nalog seznanjanja in ozaveščanja javnosti nalaga tudi dolžnost letnega poročanja Vladi Republike Slovenije.

Za slovenski šport je bilo leto 2018 z vidika varovanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu prelomno, saj je 1. aprila 2018 v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport začel delovati varuh športnikovih pravic. Na podlagi imenovanja Vlade Republike Slovenije sem dobil možnost, da v petletnem obdobju nadaljujem z delom, ki sem ga kot varuh pravic športnikov opravljal v okviru Olimpijskega komiteja Slovenije – Združenja športnih zvez.

Z vzpostavitvijo pravne podlage instituta varuha pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu in nato vzpostavitvijo njegovega delovanja je Republika Slovenija postala ena od vodilnih držav na področju razvoja in zagotavljanja družbene odgovornosti na področju varovanja pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu. Tako zakonska ureditev pomembno prispeva k vzpostavljanju in dvigovanju splošne družbene odgovornosti v športu in humanosti dela s športniki. Pomembno pa prispeva h kakovostnejšemu udejanjanju osnovnih statusnih pravic, ki jih imajo športniki na podlagi Zakona o športu in iz njega izhajajočih pravnih aktov. Širše pa delovanje varuha pomebno prispeva k dvigovanju nivoja varnega športnega okolja, kar je bistveno pri zagotavljanju nemotenega udejstvovanja športnikov pri športni aktivnosti in doseganju vrhunskih športnih rezultatov doma in v svetu ter zagotavljanju izvajanja javnega interesa na področju športa. Dodatno pa so z vzpostavitvijo instituta strokovni delavci v športu ob že obstoječih možnostih zaščite pridobili možnost podpore za njihovo nemoteno zagotavljanje kakovostnega in strokovnega dela v okviru športa in športnih organizacij na ozemlju Republike Slovenije. Pomembno je dejstvo, da je država v imenu javnega interesa Republike Slovenije na področju športa prepoznala odločilni pomen športnikov in strokovnih delavcev v športu in jim na tak način dodatno zagotovila institucionalno podlago zaščite.

Poleg neposredne pomoči športnikom in strokovnim delavcem je treba izpostaviti prispevek instituta varuha k dvigovanju zavesti in informiranosti o pomenu vrednot enakosti,

solidarnosti, fair playa, pravne varnosti, družbene odgovornosti, dobrega upravljanja športnih organizacij, demokratičnosti, integritete itd. Konkretnije si institut varuha in varuh pri vsakodnevnem delovanju prizadeva k dvigu pravne urejenosti, delovanju v skladu s pravili, nadzoru nad izvajanjem javnega interesa in dobrega upravljanja slovenskega športa ter spoštovanju etičnih načel v športu. Pri tem je treba izpostaviti pomembno nalogo, ki jo ima varuh v identifikaciji področij športa, ki zahtevajo večjo skrb oziroma pozornost urejanja ali nadzora. Identifikacijo potencialno občutljivih področij za športnike, trenerje, izvajanje javnega interesa ter trende razvoja športa v družbi omogoča postopek abstrakcije vsebine obravnavanih primerov in pridobljene informacije pri njihovem reševanju. Pri tem je ključna kvalitativna in kvantitativna analiza vsebine primerov, s katerimi se iskalci informacij ali pomoči obračajo na varuha, ki omogoča argumentiran ter sistematičen pristop k urejanju odprtih vprašanj ali podnormiranih področij v slovenskem športu. Na podlagi ugotovitev in trendov varuh v letnih poročilih informira javnosti o stanju na področju športa, pravic športnikov in strokovnih delavcev in si s priporočili in pobudami prizadeva za dvig družbene odgovornosti na področju športa v Republiki Sloveniji. Pomemben del letnega poročila so tudi priporočila, ki jih varuh naslovi na Vlado Republike Slovenije ali športne organizacije in katerih namen je izboljšati posamezno ciljno področje, ki ima posreden ali neposreden vpliv na pravice športnikov ali strokovnih delavcev v športu oziroma na udeleževanje javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji.

Po štirih letih delovanja, številčni in vsebinski pestrosti primerov ter družbenih trendov in pretresov, kot so pandemija SARS-CoV-2, lahko utemeljeno zaključimo, da se je varuh kot institut preventivne zaščite v obliki nudenja in pridobivanja informacij, usmerjanja, svetovanja in posredovanja pri reševanju sporov dobro uveljavil v slovenski športni javnosti. Pri tem je treba poudariti, da varuh nima pristojnosti razsojanja oziroma meritornega odločanja v primeru nepravilnosti ali potrditve suma ogrožanja pravic športnikov, strokovnih delavcev v športu ali drugih deviantnih pojavov v športu. Zato imajo pravice, nad katerimi ima pooblastilo za nadzor Inšpektorat Republike Slovenije za šport, veliko trdnejšo institucionalno pravno podlago varovanja, kot pravice, katerih zagotavljanje in nadzor je v domeni odločitev športnih organizacij. V povezavi s povedanim je treba poudariti, da kljub varuhovim priporočilom iz preteklih let glede nadzora športnih organizacij nad izvajanjem lastne avtonomije ni prišlo do kakovostnega napredka. Tako vse do pisanja tega poročila ni bilo ustanovljeno in začelo

delovati neodvisno arbitražno razsodišče, niso bili sprejeti splošno zavezujoči standardi dobrega upravljanja športnih organizacij, s katerimi bi dosegli dvig nivoja družbene odgovornosti delovanja športnih organizacij predvsem na nacionalnem nivoju. Zaradi neobstoja neodvisnega arbitražnega razsodišča za šport, ki bi odločalo v primeru sporov oziroma bi opravljalo vlogo neodvisnega pritožbenega organa, je potencialno ogrožena avtonomija športnih organizacij v Republiki Sloveniji, ker šport ne zagotavlja uveljavljanja nekaterih temeljnih človekovih pravic, ki morajo biti brezpogojno spoštovane in varovane kljub avtonomnemu urejanju športa. Predvsem je s tem mišljena pravica do pritožbe pred neodvisnim in nepristranskim organom, instančnost odločanja, itd. Posledica tega je, da prihaja do reševanja sporov pred rednimi sodišči v Republiki Sloveniji, ki pa niso specializirana za odločanje o športnih temah, sodniki načeloma ne poznajo t. i. specifične narave športa in temeljev organiziranosti in delovanja športnih organizacij. Tako prihaja prek vsebine sodnih odločb do neposrednega poseganja v temeljne odnose v civilni športni sferi in v samo vsebino športa. Posledično pa to predstavlja odločilno omejevanje pravotvornosti ljudi v športu in predstavlja bolj ali manj neposreden poseg v avtonomijo urejanja športa.

Iz povedanega in analize obravnavnih primerov ter lastnih zaznavanj in izkušenj ugotavljam trend, da se športne organizacije ne zavedajo javnih statusov v zadostni meri, predvsem javnega statusa krovnosti v športu ali panogi, ki predstavlja njihovo regulatorno funkcijo, priznано s strani državne oblasti. Pri tem je treba poudariti, da je njihovo delovanje pri upravljanju panoge in izvajanju javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji in zakonskih pooblastil Zakona o športu podvrženo različnim standardom in zakonom, ki veljajo v Republiki Sloveniji oziroma morajo pri njihovem izvajanju paziti tudi na druge pravne podlage kot zgolj na interna pravila, ki jih sprejemajo same. Prav zaradi tega si je treba prizadevati, da smernice in standardi dobrega upravljanja športnih organizacij postanejo del vsakdanjega delovanja športnih organizacij ter da se s standardi integritete in etike v športu dviguje subjektivni odnos in osebna odgovornost posameznih deležnikov, ko ti delujejo v okviru športnih organizacij.

Za leto 2021 lahko poročam, da je bilo kljub umirjanju razmer po nenadnem zastoju v družbenem življenju, športu in postopnem odpiranju športa po letu 2020 to zaznamovano z ukrepi zaradi svetovne zdravstvene in humanitarne krize, ki jo je povzročil virus SARS-CoV-2 (v nadaljevanju COVID-19). Za šport je bilo pomembno, da je letni čas in obvladovanje razmer

dopuščalo odpiranje športa v pomladanskem in poletnem delu. Tako je vlada z odloki omogočila odpiranje pomembnega dela programov športa, ki so bili v drugi polovici leta 2020 zaprti. Posebej gre za izpostaviti pomemben segment športnih programov, ki predstavljajo bazo slovenskega športa. To so programi prostočasne vzgoje otrok in mladine ter preostanka programov otrok, usmerjenih v kakovostni in vrhunski šport. Prav tako so se razmere tudi na področju tekmovanj normalizirale. Po dostopnih podatkih so se tekmovanja doma in v tujini odvijala nemoteno, ob spoštovanju ukrepov za preprečevanje COVID-19.

Poletne olimpijske igre v Tokiu so bile za naše vrhunske športnike izjemno uspešne. Pa vendar in ne glede na vrhunske uspehe naših olimpijcev na poletnih olimpijskih igrah v Tokiu in drugih mednarodnih dosežkih je treba še naprej podrobno spremljati kvalitativne in kvantitativne trende na področju športa otrok in mladine, predvsem zaradi potencialnega negativnega vpliva, ki ga je imela pandemija COVID-19 na njihovo športno udejstvovanje. Poleg bolj ali manj znanih negativnih vplivov pandemije na zdravje otrok in mladine je treba poudariti predvsem motivacijski vidik, ki lahko predstavlja izgubo baze kakovostnega in vrhunškega športa v Republiki Sloveniji v prihodnjih letih. Prav mladostniki so bili zaradi psihosocialne faze razvoja in izolacije v času pandemije najbolj ranljiva skupina. Obenem pa ta skupina športnikov predstavlja ključno bazo, iz katere se bodo v prihodnosti razvili kakovostni in vrhunski športniki.

Pandemija pa ni imela negativnega vpliva samo in zgolj na športnike, ampak gre izpostaviti, da so poleg športnikov prav honorarni trenerji v klubih in društvih zelo občutili zaprtje športa. Prav ti predstavljajo temelj slovenskega športa in so odločilni za njegovo uspešnost v prihodnosti. Po ponovnem odprtju športa po pandemiji se je začel nakazovati problem pomanjkanja trenerjev v športnih organizacijah. Zaradi zapiranja športne aktivnosti se je veliko strokovno usposobljenih trenerjev preusmerilo v druge panoge, predvsem gospodarstvo, šport pa je ostal brez t. i. amaterskih trenerjev, ki predstavljajo večji del trenerskega potenciala v Republiki Sloveniji. To pomeni, da je pandemija, tako kot pri športnikih, pokazala pomen socialne varnosti, ki jo predstavlja zaposlitev trenerjev v športnih organizacijah. Še posebej z vidika trenerja je treba poudariti specifično naravo športa in posledično časovno in vsebinsko delo trenerjev, kar je nedvomno razvidno tudi iz vsebine ZŠpo-1 in drugih dokumentov. Zato je dolgoročno pomembno, da se sistemsko uredi sofinanciranje zaposlitve strokovno usposobljenih in izobraženih delavcev v športu. V prvi vrsti je treba oblikovati dolgoročno

politiko zaposlovanja trenerjev v športnih organizacijah, ki bo omogočila akumulacijo in prenos znanja, trenerjem pa omogočila socialno varnost, motivacijo in razvojno perspektivo.

Ob tej priložnosti je treba izpostaviti uspeh Republike Slovenije ob predsedovanju in naš doprinos k prihodnosti športa v Evropski uniji s tem, ko je naša država v času predsedovanja uspešno vodila in izpeljala postopek s končno sprejeto Resolucijo o ključnih značilnostih evropskega modela športa, ki naj bi predstavljala temelj zaščite posebnosti športne organiziranosti in družbenega pomena športa za Evropsko unijo in evropsko družbo.

Ob vstopu v zadnje leto prvega petletnega obdobja delovanja instituta lahko z velikim zadovoljstvom poročam, da se je varuh dodobra uveljavil med športniki, strokovnimi delavci v športu in ne nazadnje je institut dobro sprejet tudi med športnimi organizacijami. Na slednje predvsem kaže dejstvo, da so športne organizacije odzivne na pobude, poizvedbe in priporočila varuha. Spodbudno pa je tudi dejstvo, da so športne organizacije proaktivne pri urejanju področja pravic športnikov in se občasno tudi same obračajo na varuha z vprašanji, na kakšen način urediti določeno področje, ki se nanaša na športnike.

Z vidika stabilnosti sedaj dobro uveljavljenega instituta bi bilo treba za prihodnji razvoj vloge varuha pravic športnikov ter učinkovitega zagotavljanja zakonskih nalog varuha pravic športnikov razmisliti o oblikah in možnostih nadgradnje instituta v delu profesionalizacije in administrativno-pravne podpore delovanja. Kajti zaradi števila in pestrosti obravnavanih primerov varuh le stežka zagotavlja izvajanje vseh nalog, ki mu jih nalaga aktualni zakon o športu. Tako se najbolj pozna pomanjkanje administrativno-tehnične podpore, ki bi v delu izobraževanja in ozaveščanja javnosti delovanja varuha dvignila na višjo raven

V nadaljevanju je analitično vsebinski del poročila, ki strukturno vsebuje dva dela. V prvem delu je poleg splošnih informacij o varuhu statistično in vsebinsko opisano delo varuha v letu 2021. Iz poročila o opravljenem delu sta razvidna splošno stanje na področju pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu ter raven udejanjanja javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji v obravnavanem letu. V drugem delu poročila so na podlagi obravnavanih primerov, ugotovitev, pridobljenih informacij in seznanitev predlagani ukrepi za izboljšanje integritete in družbene odgovornosti na področju zagotavljanja javnega interesa na področju športa v Republiki Sloveniji.

Za zaključek želim poudariti, da si bom kot varuh tudi v prihodnje prizadeval za razvoj »čistega športnega okolja«, ki bo omogočil razvoj športa v Republiki Sloveniji ter tako pripomogel k ohranjanju in promociji pozitivnih vrednot, ki jih šport predstavlja v slovenski družbi. Kajti prav čisto športno okolje je eden od odločilnih elementov za ohranjanje konkurenčnosti slovenskega športa in uspešnosti slovenskih športnikov in športnic v svetu.

dr. Rožle Prezelj,
varuh športnikovih pravic

2 O VARUHU ŠPORTNIKOVIH PRAVIC

2.1 ZAKONSKA UREDITEV IN PRISTOJNOSTI VARUHA

Zakonsko podlago delovanja varuha predstavljata 66. člen Zakona o športu (Uradni list RS, št. 29/17 in 21/18 – ZNOrg) ter Pravilnik o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17).

Državni zbor je leta 2017 sprejel Zakon o športu, ki v 66. členu uzakonja podlago za delovanje varuha športnikovih pravic v okviru Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Po imenovanju Vlade Republike Slovenije je varuh športnikovih pravic začel delovati 1. aprila 2018 v prostorih ministrstva.

Varuh skrbi za dosledno varstvo pravic športnikov in strokovnih delavcev v športu, odgovarja na njihova vprašanja, pobude in pritožbe ter posreduje v primeru sporov. Prav tako kot moralna avtoriteta s svojimi priporočili in predlogi dobrih praks pomaga pri izboljšanju delovanja in organiziranosti športa v Republiki Sloveniji.

2.2 DOSTOPNOST VARUHA

2.2.1 Kontakt

Varuh ima pisarno v prostorih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport na naslovu Masarykova 16, 1000 Ljubljana, kjer je dosegljiv v času uradnih ur vsak torek med 9. in 13. uro. Navedeni naslov je tudi naslov za pošiljanje pisemskih pošilk.

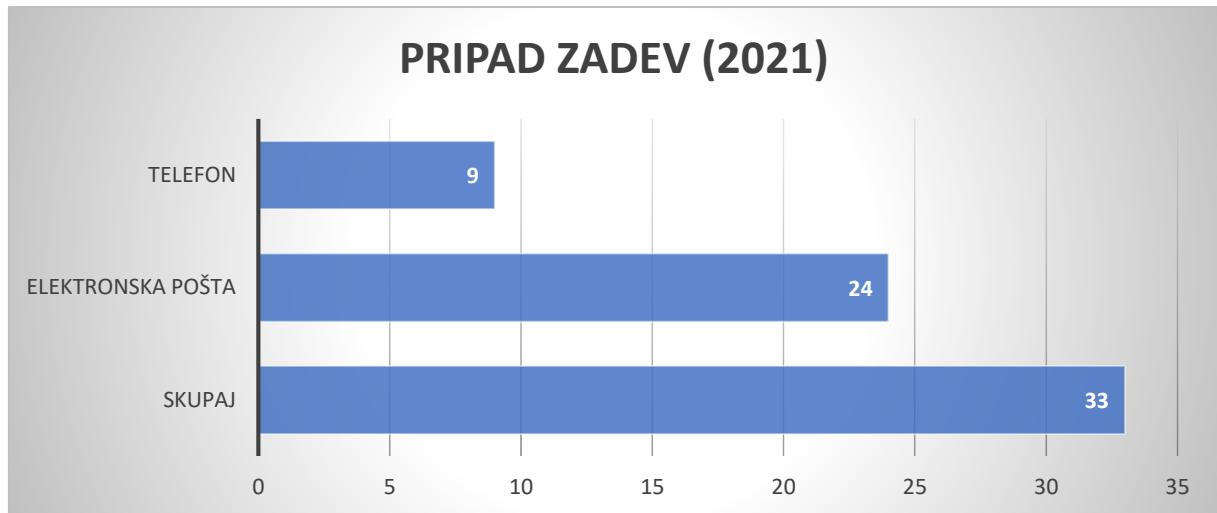
V času uradnih ur je varuh na voljo tudi na telefonski številki 01 400 46 31. Športnikom in strokovnim delavcem v športu je varuh vedno dosegljiv na mobilni številki 051 388 361.

Prav tako je mogoče varuha kontaktirati preko elektronske pošte na naslovu rozle.prezelj@gov.si.

2.2.2 Stiki varuha s športniki v letu 2021

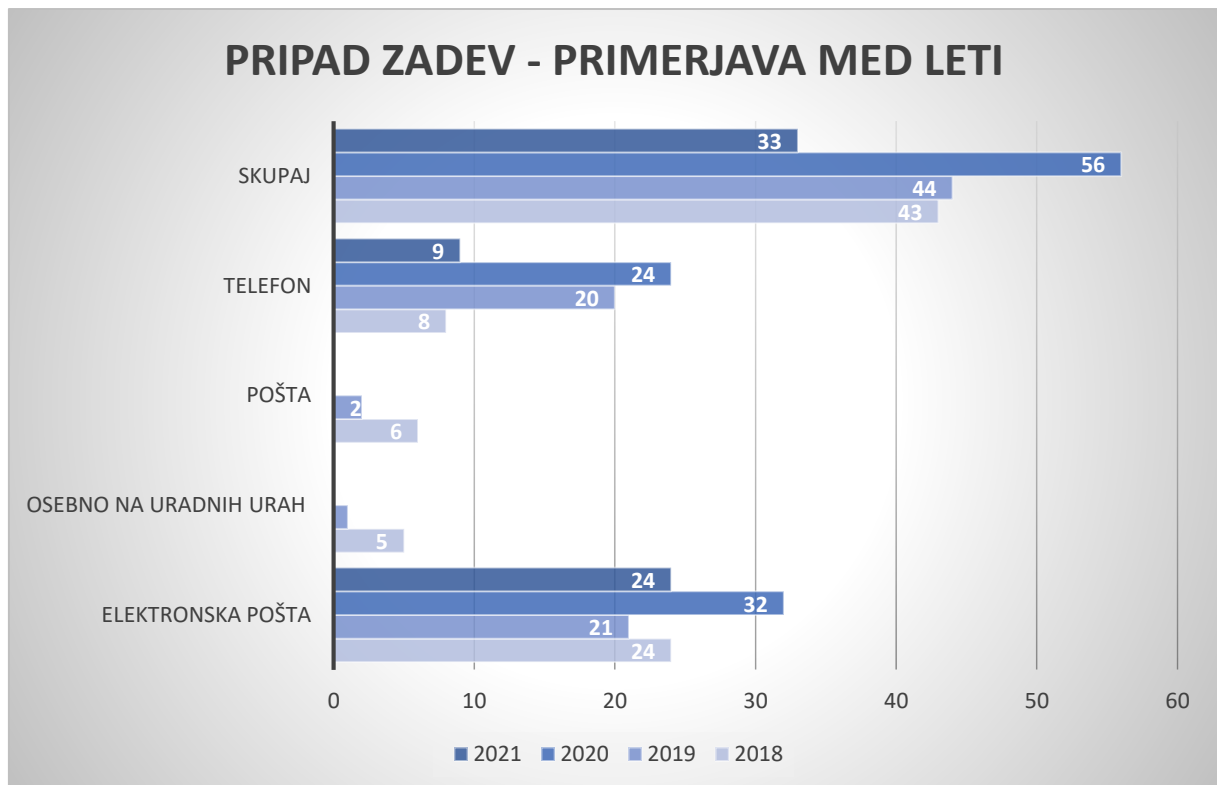
Graf 1:

Spodnji graf prikazuje pripad zadev v varuhovo obravnavo po posameznih komunikacijskih poteh, ki so posameznikom na voljo. Pri grafu je upoštevan zgolj prvi stik z varuhom.

Graf 2:

Spodnji graf prikazuje primerjavo med leti 2018, 2019, 2020 in 2021.

Varuh, kot je prikazano zgoraj, omogoča iskalcem pomoči različne komunikacijske poti. V letu 2021 je bil prvi kontakt največkrat vzpostavljen po elektronski pošti, sledili so stiki po telefonu. Prvih kontaktov po fizični pošti ali osebno v času uradnih ur v letu 2021, tudi zaradi epidemioloških razmer, ni bilo. Pri čemer je treba poudariti, da je delo varuha potekalo nemoteno prek telekomunikacijskih orodij. Uradne ure pa so bile zaradi navodil in dela od doma izključno po dogovoru.

Na podlagi podatkov, ki kažejo način vzpostavitve prvega kontakta, se potrjuje, da je za športnike in strokovne delavce pomemben osebni pristop, ki iskalcem pomoči ob neformaliziranem postopku vzpostavlja zaupanje ter daje občutek varnosti oziroma jih zaradi kršitev ne izpostavlja in prestavlja iz cone udobja. Prav to je za športnike velika dodana vrednost instituta varuha. Na splošno pa se kaže, da se obče družbene spremembe na področju komuniciranja in telekomunikacij odražajo tudi pri komuniciranju z varuhom. Tako večina komunikacije v postopkih pomoči pri varuhu poteka po telefonu ali elektronski pošti, osebni sestanki in dopisi, poslani po klasični pošti, pa so številčno zanemarljivi. Tako tudi varuh pri svojem delu največ komunicira z iskalci pomoči po telefonu ali elektronski pošti. Fizično pošto uporablja zgolj za najbolj formalne dopise, kadar je treba zagotoviti varovanje pravic v postopku, uradno sledljivost dokumentov in komunikacije, itd. Ob tem je treba poudariti, da zaradi narave zakonskih pooblastil varuh postopkov ne vodi strogo po Zakonu o upravnem postopku, ampak ga uporablja smiselno, kar še dodatno omogoča prilagajanje nudenja pomoči po meri in potrebah športnika ali strokovnega delavca v športu.

2.3 FINANCIRANJE VARUHA

Sredstva za delovanje varuha se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije na podlagi 4. člena Pravilnika o delovanju in financiranju varuha športnikovih pravic (Uradni list RS, št. 69/17). Varuh za svoje delo prejema nadomestilo v višini 30 odstotkov osnovne plače 56. plačilnega razreda uslužbencev v javnem sektorju.

3 POROČILO O OBRAVNAVANIH ZADEVAH

3.1 STATISTIKA

V nadaljevanju je grafično predstavljena statistika dela varuha. Iz posameznega grafa je razvidno število zadev po posameznih kategorijah v določenem vsebinsko postopkovnem sklopu. Spodnji prikaz je zgolj informativen, njegov namen je olajšati predstavo javnosti o delu varuha. Zaradi narave dela, prepletanja pestrosti dejanskih stanj in pravnih podlag med avtonomnimi pravili športnih organizacij in državnimi pravili ter načelno večplastnostjo zadev je delo varuha težko celostno in realno zaobjeti zgolj preko statistike.

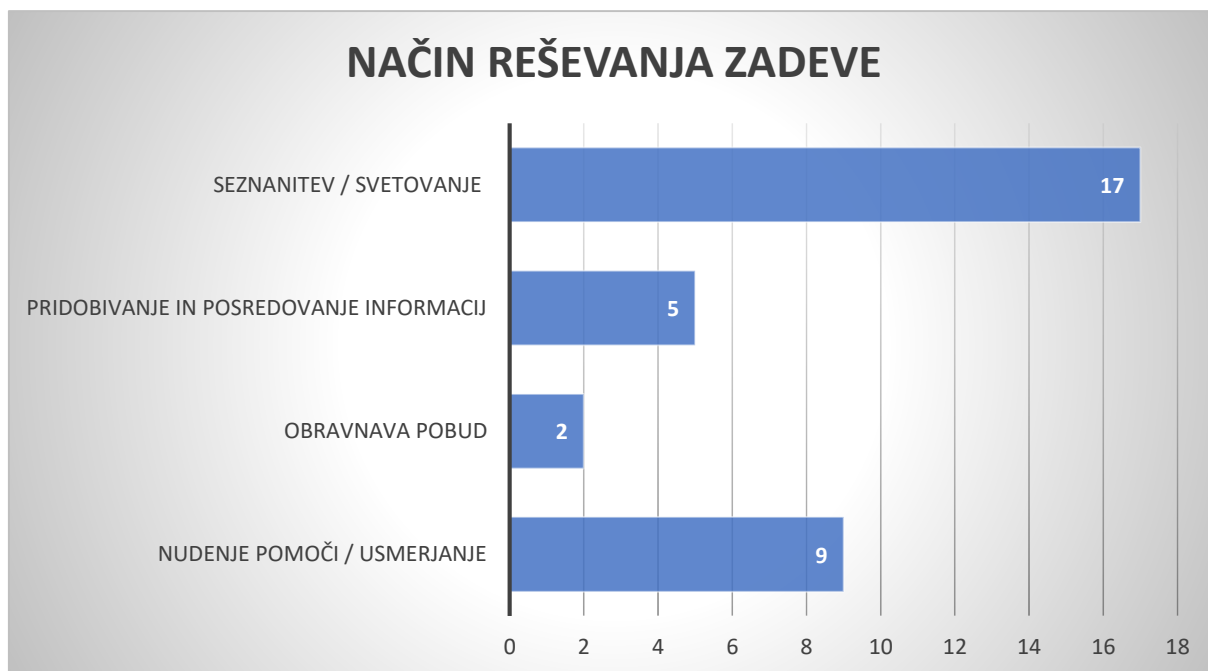
Graf 3:

Spodnji graf prikazuje število zadev glede na organizacije, katerih član je bil iskalec pomoči oziroma se je nanašal obravnavani primer.

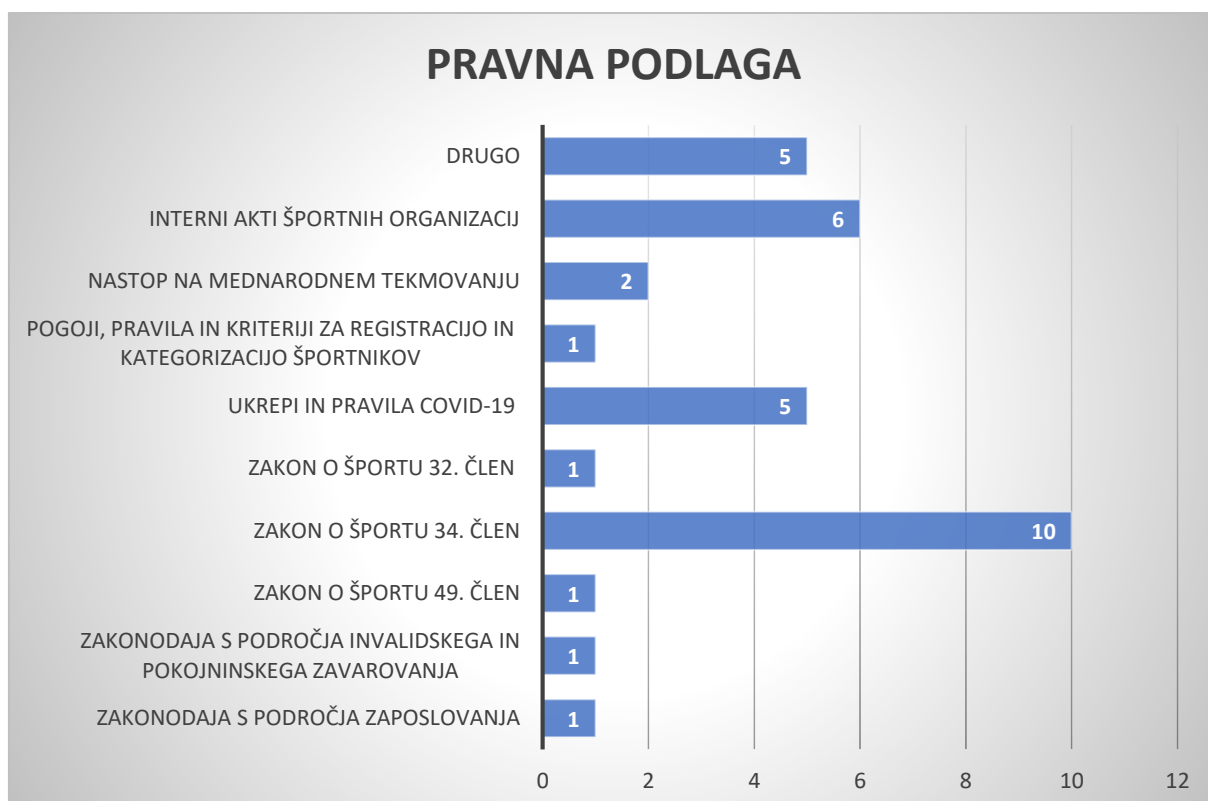
Graf 4:

Iz grafa je razviden tip aktivnosti oziroma pomoči varuha v posameznih zadevah.

Graf 5:

Graf prikazuje najpogostejše pravne podlage, na katere so se nanašali obravnavani primeri.

3.2 VSEBINSKO POROČILO

V obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2021 je varuh obravnaval 33 različnih zadev, ki so se nanašale na različna področja v športu. Pri obravnavi in reševanju primerov je varuh z iskalci pomoči večinoma komuniciral po telefonu in elektronski pošti. Zaradi omejevanja in preprečevanja širjenja COVID-19 ter higienskih ukrepov Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju ukrepi NIJZ) in odrejenega dela od doma so bila v letu 2021 zelo omejena osebna srečanja s športniki in drugimi iskalci pomoči. Vendar se je moral varuh v nekaj primerih zaradi pomembnosti primerov in želje iskalcev pomoči oziroma prijaviteljev kljub vsemu z njimi osebno sestati. Srečanja so pri varuhu potekala v skladu s pravili Vlade in standardi NIJZ, ki so veljali za srečanje. Prav tako so uradne ure v obliki srečanja pri varuhu potekale zgolj po predhodnem dogovoru. Zaradi usklajevanja dela in sodelovanja pri reševanju primerov se je varuh v preteklem letu večkrat sestal z glavnim inšpektorjem Inšpektorata za šolstvo in šport Republike Slovenije.

V sklopu ozaveščanja javnosti je bilo poročilo varuha za leto 2020 predstavljeno Strokovnemu svetu Republike Slovenije za šport. Ob predstavitvi letnega poročila je v varuh v dogovoru in podpori Inšpektorata za šolstvo in šport Republike Slovenije predlagal Strokovnemu svetu za šport uvedbo dveh delovnih skupin, ki bi obravnavali problem zaračunavanja nadomestil za mlade amaterske športnike (Strokovni svet za šport RS sklep 17d/245) in ponovno vzpostavitev delovne skupine za obravnavo področja varovanja športnikov pred različnimi oblikami nasilja v športu (Strokovni svet za šport RS Sklep 17d/244). V letu 2021 je bilo poročilo za leto 2020 predstavljeno tudi na skupščini krovne športne organizacije.

Na podlagi vsebine primerov in vrste pomoči športnikom in športnim delavcem je mogoče glede na prevladujoč element primera klasificirati tri osnovne oblike pomoči oziroma vrste postopkov. Prva vključuje seznanitev in svetovanje športnikom in strokovnim delavcem s pravnimi podlagami in vsebino njihovih pravic ter svetovanje, povezano s konkretnim vprašanjem. Druga oblika je pridobivanje in posredovanje informacij o primerih, zaradi katerih so se športniki ali strokovni delavci obrnili po pomoč. Pod to obliko pomoči sodi tudi vzpostavljanje kontakta za športnike z organi, ki so pristojni za posamezno vprašanje oziroma uveljavljanje pravice ali druge zadeve, povezane z vsebino svetovanja. Tretja oblika pa je nudenje pomoči in usmerjanje pri reševanju posameznih primerov oziroma sporov. Pri tem je treba poudariti, da se zaradi materialne in postopkovne pestrosti pri reševanju posameznega

primera velikokrat med seboj prepletajo in kakovostno nadgrajujejo vse tri oblike postopkov oziroma se med postopkom kakovostno nadgrajujejo. Kot alternativno obliko pomoči in kadar narava primera to omogoča, varuh za rešitev odprtih vprašanj med športnikom in športno organizacijo omogoča tudi različne oblike mediacije in druge metode alternativnega reševanja sporov.

3.2.1 Seznanitev in svetovanje

Med obravnavanimi zadevami v letu 2021 je bilo največ primerov (17), kjer sta bila iskalcem pomoči nudena seznanitev oziroma pravni pouk in svetovanje. Obravnavani so bili primeri oziroma vprašanja, ki se vsebinsko nanašajo na statusna vprašanja športnikov in strokovnih delavcev v športu, oziroma vprašanja, ali jim določena pravica pripada in na kakšen način jo lahko uveljavijo. Za tovrstne primere in postopke je značilno, da varuh pri podpori in svetovanju iskalcem pomoči ne vzpostavlja stika z državnimi organi ali športnimi organizacijami, ampak s pravnim znanjem, poznavanjem športa in izkušnjami, pridobljenimi iz drugih, podobnih, primerov, športnikom svetuje in jih usmerja.

Vsebinsko se ti primeri nanašajo predvsem na pravna pravila Zakona o športu in iz njega izhajajočih podzakonskih aktov ali pravna pravila, ki konkretizirajo javno pooblastilo, ki ga Zakon o športu podeljuje športnim organizacijam.

Izstopajoča zakonska podlaga, na katero so se nanašali postopki svetovanja, je bil 34. člen Zakona o športu. Vsebinsko so bila vprašanja vezana na pravico do prostega prestopa športnikov med športnimi organizacijami. Večina vprašanj se je nanašala predvsem na pravico kluba do zaračunavanja in pogojevanja izpisnice s plačilom denarnega nadomestila oziroma drugih obveznosti. Tudi po štirih letih veljavnosti novega Zakona o športu še vedno številčno prevladujejo primeri, povezani s prostim prestopom športnikov oziroma omejevanjem registracije športnika v novi športni organizaciji ob pogoju plačila denarnega nadomestila. Težava izvira iz neusklajenosti registracijskih pravilnikov NPŠZ z veljavnim Zakonom o športu in uveljavljeno prakso Sodišča Evropske unije.

Na tem mestu je treba poudariti, da je sodelovanje z Inšpektoratom za šolstvo in šport dobro, kar je v veliki meri pripomoglo k dejstvu, da športniki na podlagi inšpekcijskega nadzora in izdaje odredbenih odločb dobijo izpisnice in se nemoteno registrirajo pri novi športni organizaciji. Problematika, povezana z načelom prostega prestopa, ki se je izrazila v letu 2021,

je sankcioniranje športne organizacije, čer ta ne plača nadomestila za športnika, ki ga je na podlagi 34. člena morala registrirati pri nacionalni panožni športni zvezi.

Ostali primeri so se nanašali še na vprašanja, povezana z ukrepi NIJZ, izobraževanje ADEL Anti-doping, plačilo zdravniških pregledov za registrirane športnike, imenovanje v reprezentanco in plačilo stroškov nastopa za reprezentanco, pristojnosti za delo usposobljenega strokovnega kadra ter vprašanja, vezana na letni program športa v lokalni skupnosti in interne akte športnih organizacij.

3.2.2 Pridobivanje in posredovanje informacij

V petih (5) primerih je varuh na podlagi vsebine primera iskalcem pomoči priskrbel informacije o zastavljenem vprašanju oziroma jim je nudil neodvisno interpretacijo pravil ali okoliščin, povezanih s posamezno obravnavano zadevo. Pri tem je treba vsebinsko ločiti primere, kjer je že bila sprejeta določena odločitev oziroma je že nastala določena pravna posledica, in primere, kjer je bilo o primeru treba pridobiti le interpretacijo ali mnenje oziroma pojasnitev odločitve državnega organa, izvajalca javnega pooblastila ali športne organizacije. V tem sklopu primerov je treba omeniti pestrost pravnih podlag primerov, saj so poleg različnih zakonskih podlag, kot so zakon o športu, zakon o društvih, veljali tudi ukrepi Vlade za zaježitev širjenja COVID-19 in standardi NIJZ ter omejitve na področju športa. V letu 2021 je bilo manj primerov, ki so izvirali iz izvajanja javnih pooblastil športnih organizacij in predstavljajo podlago pravicam športnikov iz Zakona o športu. Vsebinsko so se primeri nanašali na pravice trenerja v NPŠŠ, kvalifikacijske standarde za uvrstitev na olimpijske igre v Tokiu, športno infrastrukturo in kot že rečeno na ukrepe Vlade za zaježitev širjenja COVID-19 in standarde NIJZ ter omejitve na področju športa.

3.2.3 Nudenje pomoči in usmerjanje

Pri nudenju pomoči se varuh aktivno udeležuje reševanja nastalega dejanskega stanja, kjer vsebina primera nakazuje potencialno ogrožanje pravic športnikov ali strokovnih delavcev v športu. Pri tem je postopek sprejemanja odločitve, povezane s pravico športnika ali strokovnega delavca v športu, lahko še v teku ali pa je odločitev ali negativna posledica že nastala. Varuh je v teh primerih poleg pridobivanja in svetovanja iskalcem pomoči tudi aktivno sodeloval v komunikaciji s pristojnimi institucijami. V letu 2021 je bilo takih primerov kar devet (9).

V letu 2021 so poleg nadgradnje postopkov seznanitve in svetovanja za pridobivanje izpisnice in plačilo nadomestila se ostali primeri nudenja pomoči in usmerjanja nanašali še na spolno nasilje v športu, imenovanje v reprezentanco, uveljavljanje oziroma vštevanje statusa vrhunškega športnika v pokojninsko dobo in vprašanja, povezana z etičnostjo in nepravilnostmi pri delovanju športne organizacije.

3.2.4 Posredovanje pri reševanju sporov

V letu 2021 ni bila izvedena nobena mediacija.

3.2.5 Obravnava pobud

V letu 2021 je varuh prejel pobudo, povezano s skladnostjo Pogojev, pravil in kriterijev za registriranje in kategorizacijo športnikov v Republiki Sloveniji z Zakonom o športu in pobudo, povezano z ukrepi za preprečevanje širjenja COVID-19. Prav tako pa je varuh obravnaval in posredoval pobudo za pravno ureditev področja priznavanja delovne dobe za športnike med športno kariero.

3.2.6 Udeležba na prireditvah

Poleg neposredne pomoči športnikom in strokovnim delavcem varuh predvsem zaradi pandemije in ukrepov COVID-19 v letu 2021 ni sodeloval na aktivnostih, povezanih z izobraževanjem in ozaveščanjem o pravicah športnikov in strokovnih delavcev v športu ter o pomenu njihovega varovanja za posameznika in njegovo udejstvovanje v športu.

Poudariti velja, da v tem sklopu zaradi epidemije ni bilo srečanj z mladimi športniki, ki jih je v sklopu priprav tradicionalno organiziral skupaj z Olimpijskim komitejem Slovenije – Združenjem športnih zvez in na katerih jih je varuh seznanil s pravicami športnikov po Zakonu o športu in kjer jim je bil predstavljen sam institut in delovanje varuha ter potek in vrste postopkov pred varuhom.

3.3 IZPOSTAVLJENA PROBLEMATIKA IN REALIZACIJA PRIPOROČIL IZ LET 2019 IN 2020

Čeprav se je trend izboljšanja na področju zaračunavanja nadomestil oziroma izvajanje 34. člena Zakona o športu kazal v letih 2019 in 2020, se stanje v letu 2021 ni izboljšalo oziroma je po vsebini zaznati celo rahel padec. Predvsem so k temu botrovali t. i. registracijski pravilniki,

ki so vpeljali pravico zahtevati plačilo nadomestila za individualni prestop športnika med športnimi organizacijami.

Vezano na ostala priporočila iz letnega poročila za leto 2020 varuh lahko poroča, da je seznanjen z osnutkom spremembe pravil OKS–ZŠZ, v katerih bi se uredili in vzpostavili temelji za delovanje neodvisne arbitraže in komisije za integriteto v športu, ki bi obravnavali problem reševanja sporov in nepravilnosti v okviru športnih organizacij.

O realizaciji ostalih priporočil varuh nima podrobnejših informacij.

4 PRIPOROČILA IN SMERNICE

Leto 2021 je bilo zaradi zdravstveno-humanitarne krize COVID-19 zelo posebno. Zaradi zaprtja športne aktivnosti v prvem delu leta in postopnega odpiranja je bilo obravnavanih primerov številčno manj, pri čemer je treba poudariti, da je vsebinska struktura primerov ostala primerljiva prejšnjim letom. Zato se varuh v poročilu za leto 2021 ni odločil za podajo posameznih priporočil vladi in športnim organizacijam, ampak raje priporoča splošne smernice za leto 2022.

V prvi vrsti in kot je razvidno že iz preteklih poročil, je treba slediti načelom enakosti, demokratičnosti, transparentnosti, integriteti ter ustavnosti in zakonitosti v športu in ne nazadnje spoštovanju človekovih pravic v športu. Še posebej na področjih dela s športniki, organizaciji prirediteljev, delovanju športnih organizacij, kadar te izvajajo regulatorno vlogo v panogi in imajo status nacionalne panožne športne zveze ali krovne športne organizacije. Predvsem je v procesu pravotvornosti treba slediti posebnostim pravnega urejanja, ki ga zahteva varovanje javnega interesa na področju športa in ga izvajajo športne organizacije. Splošno pa je v slovenskem športu treba ponotranjiti zavedanje ter sprejeti pravila, ki bodo urejala osebno integriteto športnih delavcev, še posebej tistih, ki imajo moč odločanja pri upravljanju panoge in razdeljevanju finančnih sredstev tako javnih kot zasebnih.

Pandemija je kritično pokazala tudi na pomanjkanje strokovnega kadra v športu oziroma beg kadra v gospodarstvo in na druga družbena področja. Zaradi ohranitve znanja in kadra bi bilo smiselno sprejeti politiko zaposlovanja strokovnih delavcev v športu in uskladiti zaposlovanje na državnem in lokalnem nivoju ter poiskati druge možnosti za zaposlitev ter na tak način omogočiti zaposlitev večjega števila trenerjev v športnih organizacijah. Prav tako pa bi bilo smiselno, da se sistemsko pristopi tudi k ureditvi športnih štipendij in zaposlovanja športnikov v javni upravi na način, da se oba ukrepa za zagotavljanje predvsem t. i. »socialne varnosti« športnikov kakovostno nadgrajujeta ter se s kriteriji, pogoji in merili smiselno in celovito uredita področji športnih štipendij in zaposlovanja športnikov v javni upravi.